

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תשכ"ח

חלק א – יו"ל לשי"פ קרח, אדר"ח תמוז, ה'תשע"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלוש לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ קרח, אדר"ח תמוז הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות י"ב תמוז ה'תשכ"ח, הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — שלשה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשע"ג
מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2013 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5773 • 2013

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת יום ב' פ' בלק, י"ב תמוז, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

א. ישנו כלל ש"פותחין בדבר מלכות¹, אבל, יש כמה פעמים שבשביל ה"פתיחה" דרושה גם "הקדמה".

כלומר: אע"פ שאין זו אלא — כלשונה — פתיחה בלבד, הרי מזה גופא שקוראים זאת בשם "פתיחה", מובן, שענין זה פותח דלת ודרך כדי שיוכלו להגיע להענין הבא לאחרי זה, בדוגמת פתיחת דלת שמאפשרת להכנס לבית, או פתיחת וילון שמאפשרת להכנס לקודש, ועד לקדש הקדשים, ולכן, הא גופא שיהי' בכח להגיע לפתיחת דלת להענין הבא לאחריה, דורש לפעמים — ולפעמים קרובות — הקדמה. ובנוגע לענינו:

אע"פ שמצד הכלל ש"פותחין בברכה"², ו"פותחין בדבר מלכות" — "מאן מלכי רבנן"³, הנה בנוגע להתוועדות של בני"ה הקשורה עם צדיק ונשיא בישראל, נשיא דורנו, בעל הגאולה והשמחה, יש לפתוח בפתגם של בעל הגאולה והשמחה — דרושה לזה "הקדמה", שעל ידה תהי' הפתיחה (להכנס בעומק יותר) בנקל יותר.

ב. וההקדמה היא — שיש צורך בהסברה בנוגע לכללות ענין הזכרון אצל בני"ה (כבנדרו"ד, שמתאספים יחדיו כדי להזכר על ימים שעברו), דלכאורה אינו מובן:

ישנו כלל בתורה ש"המעשה הוא העיקר"⁴.

ועד שגם בענינים שבהם ישנם מעשה דיבור ומחשבה, כמו בכל עניני המצוות, שישנו מעשה המצוה, ברכת המצוה וכוונת המצוה, שזהו הענין דמחשבה דיבור ומעשה שבכל מצוה⁵ — יש כמה מצוות שאחד או אפילו שנים מג' ענינים אלו הם בהעלם, או שאינם עיקר המעכב אפילו בדיעבד; הכלל בהלכה הוא, שבמצוה שיש בה הן מעשה, הן דיבור והן מחשבה, הנה המעשה — מעכב בדיעבד, משא"כ דיבור ומחשבה — יש בזה חילוקים ממצוה למצוה.

ומתאים גם עם הכלל "המעשה הוא העיקר" — שלשון זה גופא

(1) ראה שיחת י"ב תמוז תש"ח ס"ט (סה"ש תש"ח ע' 241).

(2) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 641 בהערה (ד"ה פותחין בברכה).

(3) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).

(4) אבות פ"א מ"ז.

(5) ראה גם לקו"ת ר"פ פינחס אוה"ת יתרו ע' תתקלו. ועוד.

משמעותו שיש עוד ענין מלבד המעשה, שלכן יש צורך להבהיר שישנו העיקר וישנו מה שבא לאחרי העיקר, והעיקר הוא — המעשה.

ג. ענין זה קשור גם עם המדובר בשבתות האחרונות⁶ אודות המחלוקת של המרגלים על שיטת משה רבינו — אפילו בהתחלת שילוח המרגלים, ש"באותה שעה כשרים היו", שלכן נקראו בשם "אנשים", "לשון חשיבות" (כפי שמביא רש"י⁷ מדרש חז"ל⁸), ואעפ"כ היתה מחלוקת מן הקצה אל הקצה — כיון שיש שני שיטות בקדושה בנוגע לכללות ענין התורה ומצוותיה:

שיטת המרגלים היתה — שמוטב להיות במדבר, אע"פ ששם יחסר העיקר בחלק המעשה, כיון שבגלל זה יוכלו להגיע לשלימות גדולה יותר בחלק הכוונה והמחשבה בנקל יותר מאשר בארץ ישראל, כי, במדבר היו להם כל צרכי האדם ללא טירדות: מן, "לחם מן השמים"⁹; בארה של מרים; וגם בנוגע ללבושים, היו ענני הכבוד מוגהצים אותם, והיו גדלים עמהם¹⁰. ועד שאיתא במכילתא⁹ "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", והיינו, ששלימות נתינת התורה ולימודה היא בשעה שיהודי נמצא במעמד ומצב שאכילתו (שכוללת כל צרכי האדם¹¹) היא כמו אצל "אוכלי המן", שהכל מזומן לו מן השמים.

וא"כ, מה יהי הריח — טענו המרגלים — ע"י הכניסה לארץ, שבה יתחיל הסדר של "החורש והזורע", וכל ל"ט המלאכות¹², אבות המלאכות ותולדותיהן?! — מוטב שלא יהיו כל הטירדות וכל המלחמות כו', הן מבחוץ — עם ל"א המלאכים¹³, והן מבפנים — שלא להתמסר יותר מדי לחלק ה"רשות", ולהתעסק עם אכילה שיש בה פסולת, מבלי להכשל בכירור האוכל מתוך הפסולת; הרי עדיף להשאר במדבר.

ועל זה בא המענה: "טובה הארץ מאד מאד"¹⁴ — ב"פ מאד, כהכלל ב"קדשים" ש"שנה עליו הכתוב לעכב"¹⁵, והיינו, שהשלימות של עם קדוש בהכניסה לארץ הקודש היא דוקא ב"הארץ", כשנכנסים ל"ארץ נושבת", ששם צריך להיות ה"חורש והזורע", שזוהי עבודת האדם בענין המעשה, אפילו אם ענין זה הוא על חשבון החסרון בהשלימות שהיתה

6 שיחת ש"פ שלח בתחלתה (לעיל ע' ...).

7 שלח יג, ג.

8 תנחומא שלח ד. במדבר"ר פט"ז, ה.

9 ק"ג קנח, סע"א.

10 בשלח טז, ד.

11 פרש"י עקב ח, ד.

12 ראה סנהדרין לח, א ובפרש"י לקו"ש

13 פסחים סא, סע"א. וש"נ.

14 חכ"ד ע' 573 ובהערה 12. וראה גם תו"מ

חל"ד ע' 222. וש"נ.

12 שבת עג, סע"א (במשנה).

13 יהושע יב, כד. ברכות לב, א. סנהדרין

קיא, סע"א. פרש"י שלח יד, טז. ואתחנן ג,

כד. ברכה לג, יז.

14 שלח שם, ז.

15 פסחים סא, סע"א. וש"נ.

אצל דור המדבר, "דור דעה"¹⁶, בגלל שהיו במעמד ומצב ד"אוכלי המן", ללא בלבולים מענייני העולם.

וזהו גם הטעם לכך שכללות ענין התורה לא ניתן למעלה, בשמים, למלאכים, ואפילו לא לנשמות כפי שהם קודם ירידתם למטה, אלא דוקא במעמד ומצב שיש יצה"ר וצריך להלחם עמו כו' — כמסופר בארוכה בגמרא במסכת שבת¹⁷ חילוק השיטה בין המלאכים עם משה רבינו, ש"אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה", "אמר להן .. יצה"ר יש ביניכם", ו"מיד הודו לו .. שנאמר¹⁸ ה' אדוננו מה אדיר שמך וגו', ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב", ועד ש"כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר¹⁹ עלית למרום .. לקחת מתנות".

ד. ועפ"ז מתעוררת תמיהה גדולה:

ענין הזכרון הקשור עם כמה מצוות — נחלק לשני סוגים כלליים²⁰:
 "זכר למעשה בראשית" — שזהו ענין הקשור עם טבע, ו"זכר ליציאת מצרים" — שזהו ענין הקשור עם נסים והנהגה שלמעלה מן הטבע.
 ועד שישנו סוג שלם במצוות שנקרא בשם "עדות" (כשם שישנם במצוות הסוגים ד"חוקים" ו"משפטים")²¹, שחלק גדול מזה הם המצוות הקשורים עם זכרון.

ויתירה מזה: כללות ענין התורה ומצוותי קשור עם "זכר ליציאת מצרים", שלכן, התחלת עשרת הדברות (שכוללים כל תרי"ג המצוות, כמבואר באזהרות לרס"ג²²) היא: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"²³.

ולכאורה נשאלת השאלה: מהו הענין ב"זכרון" — שהוא: (א) ענין הקשור עם העבר, ומה שעבר עבר, כך, שלכאורה אין זה כבעלותו של נברא, (ב) ענין שבמחשבה וכוונה בלבד — בה בשעה שבתומ"צ "המעשה הוא העיקר"?

ה. ובכן, ישנה ההסברה בזה — שענין הזכרון אינו באופן שנשארים עם זכרון בלבד, אלא עי"ז נעשה תוספת חיות במעשה שלאח"ז.

וכמו בענין "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" — שהזכרון דיצי"מ פועל תוספת חיות בקיום הציווי "אנכי ה' אלקיך".

16 ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פ"ט, ג. 20 ראה גם מו"נ ח"ב פל"א. הובא ברמב"ן ואתחנן ה, טו. שער הכולל פ"ז סכ"ט. וש"נ.

17 פח, סע"ב ואילך. 21 ראה רמב"ן שם ו, כ. ועוד.

18 תהלים ח, ב. 22 פרש"י משפטים כד, יב.

19 שם סח, יט. 23 יתרו כ, ב.

כלומר: הציווי "אנכי ה' אלקיך" צריכים לקיים גם אילו לא הי' הענין ד"הוצאתיך מארץ מצרים"; אבל ניתוסף חיות בקיום המצוה, כשנזכרים שהקב"ה הוציאנו משעבוד לגאולה וכו' (ככל פרטי הדברים שנימנו בשבחים שנימנו בקשר ליצי"מ).

אבל אין זה מספיק עדיין, כי, ע"פ האמור, ענין הזכרון הוא רק תוספת חיות בהעיקר, וכמו בענין הנ"ל, שהעיקר הוא הציווי "אנכי ה' אלקיך", אלא שיש בזה תוספת חיות ע"י הזכרון ש"הוצאתיך מארץ מצרים"; ואילו במצוות שעיקרם הו"ע הזכרון — עושים מה"זכרון" ענין עיקרי, ואילו המעשה שבא מזה הוא רק דבר הטפל, בה בשעה שצריך להיות להיפך?! ועכצ"ל, שיש בכח ענין הזכרון לא רק להוסיף חיות בענין העשי' שיבוא לאח"ז, בדוגמת האמור בענין "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שזהו תוספת הסברה וחיות בהציווי ד"אנכי ה' אלקיך", אלא כמו בהמצוות שכל ענינם הו"ע הזכרון — שהזכרון הוא העיקר, וכל מציאות המעשה היא רק כאשר ישנו ענין הזכרון;

וכיון שהזכרון הוא הסיבה שמביאה את המעשה שהוא המסובב, הרי הסיבה צריכה להיות חזקה יותר מהמסובב²⁴, ובלאו הכי, לא היתה יכולה לפעול ענין שאינו בכחה, ולא יתכן שבמסובב יהי' יותר ממה שיש בהסיבה. ונמצא, שבמצוות שהם בסוג של זכרון, הנה אע"פ שהזכרון הוא על העבר, ורק במחשבה — יש בו יותר מאשר ענין המעשה.

ו. אך לכאורה, כיצד יתכן ש"בעולם" (ובענין) המצוות, יהי' בענין של עבר ומחשבה (זכרון) יותר מאשר בענין המעשה?
והענין הוא — שזהו בגלל שהתורה שהיא למעלה מזמן ומקום (שלכן מצות תלמוד תורה אינה תלוי' בזמן ומקום²⁵), יש בכחה לגלות במצוות כח של בעלות על העבר, ועד לאופן של שינוי העבר, אשר, הכח על זה יכול ליתן רק ענין שהוא למעלה הן מעתיד הן מהוה והן מעבר. וכמדובר כמ"פ שכל הענינים צריכים להתבטא בהלכה בפועל, ועד"ז בנוגע לכח התורה לעקור ולשנות את העבר:

"המקדש את האשה על מנת שאין עלי' נדרים, ונמצאו עלי' נדרים", ו"הלכה (אחר קידושין) אצל חכם והתירה (מן הנדרים), מקודשת", כיון ש"חכם עוקר את הנדר מעיקרו"²⁶ — שמזה מוכח שיש בעלות וממשלה גמורה על העבר, עד שהמציאות שהיתה בעבר (הנדרים) מתבטלת לגמרי כאילו לא היתה מלכתחילה, שלכן חלים הקידושין, אע"פ שנתנית

(26) כתובות עד, ריש ע"ב.

(24) ראה המשך וככה תרל"ז פט"ו. פכ"א.

(25) ראה גם לקו"ת במדבר יג, א. ובכ"מ.

הפרוטה או שוה פרוטה לקידושין היתה קודם שהלכה אצל חכם, ובשעה שהלכה לחכם כבר נאכלה הפרוטה או השוה פרוטה.

ועד"ז מצינו בנוגע לכמה ענינים נוספים — בנוגע לשאלה בתרומות ומעשרות²⁷ וכו' וכו'.

וכיון שהענין דעקירת ושינוי העבר הוא קו כללי בתורה, צריך הדבר להתבטא בקו כללי בענין המצוות — מצות התשובה:

איתא בגמרא במסכת יומא²⁸, שכאשר התשובה היא מאהבה, אזי "זדונות נעשו לו כזכיות", ואין זה באופן ש"שב ורפא לו"²⁹, כמ"ש³⁰ "ארפא משובתם", "משמע מכאן ואילך, כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו", אלא באופן ש"נעקר עונו מתחלתו"³¹, שלכן, כשם שהמקדש את האשה על מנת שאין עלי' נדרים והלכה אצל חכם והתירה ה"ה מקודשת, כך גם המקדש את האשה על מנת שאין עליו חטא, הנה התשובה שעוקרת את החטא מתחלתו, מועילה לחלות הקידושין שנעשו לפני"ז (כמבואר באחרונים³²).

ומזה רואים את הכח שמעניקה התורה לענין הכוונה והמחשבה, — הן בענין התשובה, ש"עיקר התשובה בלב"³³, והן בענין התרת הנדרים, שאין זה ענין של מעשה, אלא בדיבור, ובפרט ע"פ המבואר בכמה אחרונים³⁴ שלא נוגע כאן ענין הדיבור, כי אם שהשואל צריך לידע שהחכם התיר לו הנדר, אבל מה שנוגע הרי זה המחשבה והכוונה של החכם המתיר, כך, שבעיקרו הרי זה ענין של מחשבה וכוונה — שעל ידה נפעל ענין של מעשה בפועל — שמשתנה המעשה בפועל שהי' בעבר, כמו השינוי ממצב שיש עליו נדרים למצב שאין עליו נדרים, ועד שהמציאות שהיתה בעבר מתהפכת מן הקצה אל הקצה, כמו הפיכת הזדונות לזכיות.

ז. ומזה מובן גם בנוגע לענין הזכרון של גאולה שהיתה כמה שנים לפני"ז,

— וכפי שכותב בעל הגאולה במכתביו³⁵, שזוהי שמחתו ושמחת כלל ישראל וכו', ורצונו שיתאספו ויתוועדו ויקבלו החלטות טובות וכו', ומקשר זאת עם זכרון מה שאירע בעבר —

(27) ראה רמב"ם הל' תרומות פ"ד הי"ז. (32) ראה לקו"ש ח"ז ע' 185. וש"נ.
 (28) פו, ב. (33) תניא פכ"ט (לו, ב).
 (29) ישע"ו ו, יו"ד. (34)
 (30) הושע יד, ה. יומא שם, א. (35) ראה אג"ק שלו ח"ב ע' פ. וש"נ.
 (31) פרש"י יומא שם.

שהכוונה בזה היא — שהזכרון יחדור את היהודי שנזכר עליו, באופן שישנה את מציאותו לא רק מכאן ולהבא, אלא הדבר ישפיע עליו גם בנוגע לעבר (כאמור לעיל, שיהודי הוא בעה"ב גם על העבר שלו), שאז נעשה מענין הזכרון — מעשה בפועל, ואדרבה — שפועל ענין של אתהפכא, שתמורת המעשה שהי' באופן מסויים, יהי' מעשה באופן מתוקן כו'.

וזו היא אחת הכוונות של בעל הגאולה והשמחה, שרצה שיהי' ענין הזכרון וקבלת החלטות טובות — שאף שבפשטות הרי זה ענין ששייך מכאן ולהבא, הרי זה כולל גם שינוי מציאותו באופן שעבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות מכאן ולהבא תהי' באופן חדש ביותר, אשר, לולי הזכרון לא הי' מגיע לזה, כיון שבכח הזכרון לפעול מציאות חדשה.

וע"פ הודעת חכמינו ז"ל ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"³⁶ — הרי כיון שניתן הכח על זה, ברור הדבר שביכולת כל אחד ואחד מאלו שהגיעה אליהם הידיעה בזה (שגם זה בהשגחה פרטית), שהזכרון יעמיד אותו במצב חדש לגמרי, בהנוגע לכל הענינים שבגללם הי' המאסר, ולאחריו נצחון הגאולה, ועד שזה נתן לו כח לשוב על העבר, להתבונן ולבחון מה צריכים להוסיף בו ולחזק את בדקו, ועד שהעבר יהי' נעקר לגמרי ממצבו (אם הי' מצב בלתי רצוי), ויהי' עבר טוב ומתוקן, ועאכו"כ הוה ועתיד טוב ומתוקן.

ו"אין טוב אלא תורה"³⁷ — בנוגע לקביעת עתים ללימוד התורה, הנגלה והפנימית, וכאשר לימוד התורה הוא באופן טוב, הרי זה לימוד המביא לידע מעשה — קיום המצוות בהידור, ומתוך שמחה והרחבה וטוב לבב.

* * *

ח. ע"פ האמור יובן עוד ענין שהוא בסתירה לכאורה להכלל ש"המעשה הוא העיקר" — ובהקדמה:

מצד מעלת המעשה — נוגע בעיקר הכמות, ואילו האיכות אינה נוגעת לכאורה כמו הכמות, שהרי מצד האיכות — גדלה מעלת המחשבה (ואפילו הדיבור) יותר מן המעשה.

וכמדובר לעיל (ס"ג) בנוגע לטענת האנשים ש"באותה שעה כשרים היו", שישנה עבודה נעלית יותר מאשר ענין המעשה, ובלשון חז"ל³⁸: "רחמנא לבא בעי", וכיון שיש לו לב יהודי, לא נוגע כ"כ מעמדו ומצבו בנוגע לקיום מצוות מעשיות וכו'.

38) סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב קסב, סע"ב. ח"ג רפא, ריש ע"ב. וראה גם תו"מ חל"ד ע' 99 הערה 61.

36) שבת עז, ב.
37) אבות פ"ו מ"ג.

ומיחס זה בנוגע למצוות שבין אדם למקום — נעשה אותו יחס בנוגע למצוות שבין אדם לחבירו:

כאשר צריך ליתן צדקה לעני — טוען הוא: מה נוגע כ"כ הנתינה בפועל — העיקר הוא ש"מפייסו בדברים", שאז "מתברך בי"א ברכות", יותר מ"הנותן פרוטה לעני" שרק "מתברך בשש ברכות"³⁹, וא"כ, מה נוגע כ"כ שיתן לו צדקה בפועל במעשה; הוא יצטרך ויבכה עמו על מעמדו ומצבו בתור "נצרך" (וכמו"כ ישמח בשמחתו), אבל בנוגע לפועל ממש, ליתן לו מעות לצדקה בשביל להחיות נפשו ונפשות בני ביתו, הרי זה אצלו לאו דוקא, ואפילו אם הוא כבר נותן — הרי זה בכחי' קרבן עני, באופן של צמצום מן הצמצום, שכבר אינו יכול להתחמק מזה!... אבל האמת היא — שנוגע ענין הכמות, ועד ש"אחרי רבים להטות"⁴⁰, והמיעוט נעשה בטל ברוב. ועאכו"כ בענין שנוגע לפיקוח נפשות כפשוטו, כמו בנתינת הצדקה.

— בנוגע ל"עולם הבא", נוגע בעיקר לכאורה הענין ד"סבר פנים יפות", ועד שמצינו בגמרא⁴¹ ש"יש מאכיל לאביו פסיוני (עוף חשוב ושמך) וטורדו מן העולם (שנענש עליו, שמראה לו צרות עין על סעודתו), ויש מטחינו בריחים (שהיא מלאכה קשה) ומביאו לחיי העולם הבא" (שמכבדו בדברו דברים טובים ונחומים, והמלאכה מטיל עליו בלשון רכה מראה לו צורך השעה שאינן יכולין להתפרנס אלא ביגיעה זו); אבל, במה דברים אמורים — כאשר אין הדבר ביכלתו, שאז אין זה שייך למעשה שלו, אבל כאשר ביכלתו ליתן יותר צדקה, ורוצה לצאת י"ח בסכום קטן, ולהחליף זאת בכוונה טובה ודיבור טוב — הרי זה היפך התורה והיפך השכל דקדושה. וכשם שהדברים אמורים במצוות שבין אדם לחבירו — כן הוא במצוות שבין אדם למקום:

אע"פ שיש טוענים: מה נוגע להקב"ה הקיום של מצוה מעשית בפועל — העיקר אצלו הוא הלב היהודי, "לבא בעי", ושיאמר בדיבור שהוא שייך לעם ישראל וכו', ואילו הפועל ממש, קיום המצוה במעשה, הרי זה דבר טפל, שתופס מקום רק בין אדם לחבירו, אבל לא בין אדם למקום, שהוא עיקר הרוחניות, ואמיתת המציאות (כלשון הרמב"ם בהתחלת כל הלכות יסודי התורה והתחלת כל ספרו "משנה תורה") — אומרת התורה ש"המעשה הוא העיקר", ולכן יש צורך בקיום מצוות מעשיות בפועל, ואדרבה, קיום הענין ד"לבא בעי" הוא רק כאשר מקשרים זאת עם מעשה בפועל⁴².

וזוהי גם הסיבה לכלל שהמיעוט בטל ברוב (מצד מעלת הכמות)

41 קידושין לא, סע"א ואילך (ובפרש"י).

42 וראה לקמן סי"ג — השייכות להמאסר.

39 ב"ב ט, ב.

40 משפטים כג, ב.

— החל מענינים גשמיים ביותר, בנוגע לאיסורי אכילה, ועד לענינים רוחניים ביותר, כמו הדין ד"אחרי רבים להטות" אצל הסנהדרין, כשצרכים לחדש ענין בתורה, שזהו תכלית הרוחניות.

ט. אמנם, ביחד עם זה, יש ענינים היוצאים מן הכלל, שבהם אין הכמות תופסת מקום כלל (צריך אמנם להיות ענין המעשה, אבל הכמות אינה נוגעת כלל) — שזהו הדין ש"קבוע לא בטיל"⁴³, והיינו, שגם כאשר ישנו אחד נגד אלפי אלפים וריבוא רבבות, אינו בטל, בגלל שהוא "קבוע".

וגם ענין זה הוא הן בנוגע לענינים גשמיים ביותר, עד לאיסורי אכילה, והן בנוגע לבני אדם שנבראו בצלם אלקים⁴⁴, ועד שבנוגע לבני אדם נתפרש הלימוד מדאורייתא — "מדאורייתא מנא לן, אמר קרא כו"⁴⁵.

י. וזהו גם המענה על הטענה:

כיצד יכולים בני" לקוות שיצליחו ליישם את דרך התורה והמצוה בחיי יום-יום, בה בשעה שהתורה עצמה אומרת ש"אתם"⁴⁶ המעט מכל העמים"? ! וכפי שרואים את המציאות בפועל בחיי האדם — שרוב היום אינו מוקדש ללימוד התורה וקיום המצוות, אלא לעניני הרשות.

ואפילו כאשר הנהגתו היא באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁴⁷ — הרי אין זה ענין של מצוה, אלא הכנה בלבד — "לשם שמים". ואפילו באופן העבודה היותר נעלה, "בכל דרכיך דעהו"⁴⁸ — הרי זה ג"כ רק הכנה ל"דע את אלקי אביך"⁴⁹, שזהו העיקר.

ונמצא, שרוב כמות הזמן מנוצל עבור אכילה ושתי' ושינה ושאר צרכי האדם, ורק לאח"ז באים למיעוט כמות הזמן שמנצלים עבור תורה ומצוותי'. ועד שמצינו בדברי הרמב"ם — מורה הנבוכים לדורו ולכל הדורות הבאים אחריו — שמאריך בפירוש המשנה⁵⁰ בביאור מארז"ל⁵¹ "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה", שרואים שבשביל חכם אחד קיימת מציאותם של כו"כ אנשים, כדי שעל ידם יוכל החכם להיות מונח בחכמתו מתוך מנוחה ולהגיע לידי שלימות כו', והיינו, שהכמות של כו"כ אנשים היא שבביל חכם אחד, אשר, על ידו תהי' מוצדקת המציאות שלהם!

יא. והענין בזה — בדוגמת האמור לעיל (ס"ו) בנוגע לכח התורה,

47) אבות פ"ב מי"ב.	43) ראה זכאים עג, ב ובתוד"ה אלא.
48) משלי ג, ו. וראה תו"מ ח"א ... ע"א.	עוד. עט סופר (להרא"ז סופר) על סוגיות
49) דברי הימים-א כח, ט.	הש"ס כלל קבוע. וש"נ.
50) בהקדמה לפיהמ"ש (ד"ה דע).	44) בראשית א, כז.
51) ברכות ו, סע"ב.	45) כתובות טו, א.
	46) ואתחנן ז, ז.

שניתנה לכל אחד מישראל, שע"י כוונתו, וע"י התעקשותו שמוכרח להיות כך ולא אחרת, יש ביכלתו לשנות את הזמן — לשנות את העבר, ולשנות גם את הכמות, שהכמות הקטנה לא תתבטל בפני ריבוי הכמות שכנגדה. ועד שכדי "לצוות לזה" "נברא כל העולם כולו" — שאדם אחד ויחיד יכול להצדיק מציאות של עולם שלם שמסביבו, אם הוא רק ראוי לשם "אדם", כדברי השל"ה⁵² ש"אדם" הוא מלשון "אדמה לעליון"⁵³, עי"ז שמשווה את עצמו ומתנהג כמו הקב"ה, כדרשת חז"ל⁵⁴ על הפסוק⁵⁵ "ולדבקה בו", "מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון", ככל פרטי הענינים שנימנו בגמרא, והובאו בדברי הרמב"ם⁵⁶ לפסק הלכה. וגם ענין זה מתבטא בפס"ד בפועל — שזוהי ההלכה שהובאה בדברי הרמב"ם⁵⁷ שע"י מעשה אחד ("מצוה אחת") "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות".

יב. אך כדי לפעול זאת, שכמות קטנה תכריע כמות של כל העולם כולו — יש צורך להיות במעמד ומצב ד"אדמה לעליון" (כנ"ל), והיינו, שאינו מציאות בפני עצמו, אלא כל מציאותו אינה אלא "מה הוא כו' אף אתה כו'"; זוהי מציאות שעל ידה מפעיל הקב"ה את מדותיו בעוה"ז התחתון. וענין זה נקרא בשם "מסירות נפש":

רבינו הזקן מבאר בארוכה במאמרו⁵⁸, ונתבאר בתוספת ביאור במאמרי בעל הגאולה והשמחה⁵⁹, שענין המס"נ מתחיל ממסירת הרצון, שהרי "נפש" הוא גם מלשון רצון, כמ"ש⁶⁰ "אין נפשי גו'", ופירושו, אין רצוני. כלומר: כיצד באה מס"נ בפועל בנוגע לגוף — עי"ז שישנה תחילה מסירת הרצון, והיינו, שאין לו רצון בפני עצמו, אלא הוא רק "כלי" שעל ידו מתקיים רצונו של הקב"ה, אדונו של עולם; ואז מעמיד אותו הקב"ה במעמד ומצב של הרווחה, כך, שיוצא י"ח במסירת רצונו. — יש לפעמים שהקב"ה "צדיק יבחן"⁶¹, ע"י גזירות כו', רחמנא ליצלן, שאז באים ממסירת הרצון למסירת נפש בפועל כפשוטו; אבל לא זו היא הכוונה במס"נ, אלא העיקר הוא — שתהי' מסירת הרצון.

52 ג, רע"א. כ, ב. רסח, ב. שא, ב.
53 ישע"י יד, יד.
54 שבת קלג, ב. מכילתא בשלח טו, ב.
55 ספרי עקב יא, כב.
56 עקב שם.
57 הלי' דעות פ"א ה"ו. סהמ"צ מ"ע ח.
58 הלי' תשובה פ"ג ה"ד.
59 סע"ד. בונה ירושלים סע"א. ולאח"ז במאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקו.
60 סה"מ תרפ"ה ס"ע רנו ואילך. ועוד.
61 ירמ"י טו, א ובפרש"י. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ שם. תו"מ ח"ב ע' 72 הערה 35. וש"נ.
62 תהלים יא, ה. וראה ב"ר פל"ב, ג.
63 פל"ד, ב. פנ"ה, ב.

וכאשר יהודי מוסר רצונו להקב"ה, הרי זה פועל גם על כל כחות הגוף, שהרי הרצון מנהיג את כולם, החל מכח השכל שבראש, שלכן אמרו⁶² "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ", כיון שאז יצליח בהלימוד בהבנה והשגה כו'.

ועד שהרצון פועל אפילו על כח התענוג — כידוע⁶³ הראי' מזה שיותר להתענות בשבת תענית חלום, אם יש לו תענוג מהתענית⁶⁴, ולכאורה איך יתכן שיהי' תענוג מתענית שע"ד הרגיל נקרא בשם "עינוי"? — ומבואר בזה, שכיון שזהו רצונו (ולולי זאת יצטער על שנעשה היפך רצונו), הנה מילוי הרצון נעשה אצלו תענוג בפועל — "וקראת לשבת עונג"⁶⁵.

ועאכו"כ שהרצון פועל על הכחות הנמוכים, כפי שרואים בפועל, שאם רק רוצה באמת, הנה אפילו כח העשי' של האדם שבידיו וההליכה שברגליו הם באופן אחר, מתוך חיות כו', כמובא בפירוש רש"י על הפסוק⁶⁶ "וישא יעקב רגליו", "משנתבשר בשורה טובה .. נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת".

יג. ומכאן באים לזכרונות הקשורים עם י"ב תמוז, שנחלקים לג' ענינים: (א) הסיבות שבגללם הי' המאסר, (ב) המאסר, (ג) הגאולה.

הסיבה שהביאה להמאסר (עד למשפט של גזר דין מות בדיני עכו"ם), היא — לא בגלל המחשבה שחשב רבינו נשיאנו שיהודים צריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות, ואפילו לא על הדיבור בזה, אלא בגלל ענין העשי' — שראו את המעשה בפועל של ייסוד חדרים ותלמודי-תורה, מקוואות עבור טהרת המשפחה, ופרנסה הקשורה עם שמירת שבת וכו' וכו'.

[ו"מאויבי תחכמני"⁶⁷ גודל מעלת ענין המעשה (כנ"ל ס"ח) — כפי שרואים מהם, שאינם בעלי בחירה, שהרגישו, שכל זמן שהענין נשאר במחשבה ודיבור, אין זה מעמיד עדיין בסכנה את הקיום שלהם, אבל בראותם את המעשה בפועל — אזי החליטו שמוכרחים לנהל מלחמה בכל האמצעים העומדים לרשותם].

אמנם, באיזה אופן היתה העשי' — ורק באופן כזה היתה יכולה להיות מציאות העשי' באותה תקופה — מתוך מסירות נפש בפועל.

ולכן, כשמדברים אודות זכרון הימים ההם, הנה הזכרון מהענין הראשון — הסיבה שהביאה למאסר — הוא: ענין העבודה מתוך מס"נ.

65) ישעי' נח, יג.

66) ויצא כט, א.

67) תהלים קיט, צח.

62) ע"ז יט, א.

63) ראה המשך תרס"ו ע' ע. ועוד.

64) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סרפ"ח ס"ג.

וש"נ.

יד. וענין זה נדרש מכאו"א מישראל, אפילו כשנמצאים במעמד ומצב של הרחבה והרווחה:

ידוע השאלה והקושיא: כאשר חיים במדינה כזו שהנהגת המלוכה — בחסדי ה', אשר, "לב מלכים ושרים ביד ה'"⁶⁸ — לא מפריעה ללימוד התורה וקיום המצוות, ואדרבה, בכמה ענינים מסייעים בזה — מהו הצורך בעבודה של מס"נ?!

למה צריכים לבלבל ילד מקטנותו שעליו להתרגל לענין המס"נ, ובאמרו "שמע ישראל" פעמיים בכל יום, עליו לכוין על ענין המס"נ בכח⁶⁹ — בהיותו במעמד ומצב שלא גוזרים גזירות ולא לוחצים כו', וביכלתו ללמוד תורה ולקיים מצוות מבלי להזקק למס"נ; ואעפ"כ, לא זו בלבד שצריכים להרגיל אותו לענין המס"נ, אלא עוד זאת, שענין המס"נ צריך להיות אצלו בכל יום, ולא עוד אלא פעמיים בכל יום, הן ביום והן בלילה!

אך הענין הוא — כפי שמבאר רבינו הזקן בארוכה בתניא (בפרק כ"ה ובפרק מ"א), שכדי שיהי' הקיום ללימוד התורה וקיום המצוות, יש לזכור שיהודי צריך למסור נפשו־רצונו להקב"ה.

וכאשר ישלה את עצמו שדי בכך שיבין בשכלו, ואינו צריך להרגיל את עצמו לחשוב שאינו מציאות בפני עצמו, אלא רק שלוחו של הקב"ה, ואעפ"כ יוכל להיות לומד תורה ומקיים מצוותי' כל ימי חייו — הרי זה ע"ד שאמרו רז"ל⁷⁰ "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות (אע"פ) שלא לשמה", אבל הסיום הוא, שסוכ"ס הנה "מתוך שלא לשמה בא לשמה"!

כדי להביא אותו ללימוד התורה וקיום המצוות — הנה לכל לראש צריכים להביא אותו למעמד ומצב שירצה להיות לומד תורה ומקיים מצוות, אבל, אין לשכוח, ואין לרמות אותו ולומר לו שזוהי תכלית השלימות, ואינו צריך להתעלות יותר; עליו לדעת מיד בתחילה שתכלית השלימות שלו היא — למסור לגמרי את נפשו ורצונו להקב"ה!

וכאשר רוצה זאת באמת — הנה "בא ליטהר מסייעין אותו", ו"אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה"⁷¹, כך, שהקב"ה נותן לו כח שיוכל לעמוד נגד טענות השכל: מהו הצורך במס"נ?! — התורה היא חכמה גדולה, ויכול ללמדה בגלל שרוצה ללמוד; והמצוות, רובם ככולם הם ענינים שמתקבלים בשכל אנושי של בשר ודם פשוט, ואין צורך שמישהו — אפילו הקב"ה — יכריח אותו לקיימם, כיון

68 לשון הרגיל — ע"פ משלי כא, א. א. לקו"ת ויקרא ג, א. ובכ"מ.

וראה לקו"ש ח"ג ע' 285 הערה 1. וש"נ. 70 פסחים נ, ב. וש"נ.

69 ראה בי"ח לטוואר"ח ר"ס סא. פע"ח 71 יומא לח, סע"ב ואילך. וש"נ. וראה

שער הק"ש פ"ב. זהר ח"ב קיט, א. ח"ג לג, תניא ספכ"ז.

ששכלו מחייב לקיים רובם ככולם של המצוות, אלא מאי, ישנם מצוות אחדות שהם "חוקים" — יש לו שתי אפשרויות: או שיקיים אותם בדרך קבלת עול (כיון שזהו דבר נדיר ביותר), או שיוותר עליהם!...

ונקודת הדברים — שענין המס"נ זהו התנאי, המצב והמחשבה שבהם מתחיל יהודי את יומו באמירת "שמע ישראל", ועוד לפני"ז — אמירת "מודה אני לפניך", היינו, שמוסר את עצמו להקב"ה שהחזיר את נשמתו, שלכן שייכת הנשמה להקב"ה, ועלי' לקיים את רצונו, ואז יכול להיות אצלו יום של יהדות ("א אידישער טאָג"), ויום טוב, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו.

וכמדובר כמ"פ⁷², שראו בפועל בדורנו זה, שאלו שרצו לבנות על ענין השכל, ואכן בנו ע"פ שכל האדם שיטות שלימות (לא רק בחקירה ופילוסופי, אלא) גם במוסר, הנה בסופו של דבר עברו לא רק על ענינים השייכים לחצי הראשון של עשרת הדברות, אלא גם על החצי השני — ענינים שבין אדם לחבירו.

טו. ולהעיר:

אע"פ שבין שלשת הענינים הקשורים עם הזכרון של יום זה, הנה לכאורה רק ענין הגאולה הוא באופן של "פעולה נמשכת" (בלשון הרגצ'ובי), שנמשך מיום הגאולה עד זמן הזה, אבל ענין המאסר והסיבות שקדמו לו, כבר עברו, לכאורה, ואין זה נוגע עתה — הנה כאשר הזכרון הוא אליבא דנפשי, אזי ישנה "פעולה נמשכת" גם מהמאסר (כפי שיתבאר לקמן⁷³), ועאכור"כ מאופן העבודה שגרמה למאסר — שעבודתו של יהודי מוכרחת להיות מיוסדת על הנחה כללית שהוא מוסר את רצונו להקב"ה.

ואז יכולים להיות בטוחים שימלא את תפקידו ושליחותו בעולם כדבעי — לעשות את העולם קצת יותר נקי ומזוכך, יותר רוחני ויותר קדוש.

וכאשר כל אחד יפעל בחלקו בעולם התלוי בו, אזי יתקבצו ויצטרפו כולם, ובאופן ד"ברכנו אבינו" בגלל ש"כולנו כאחד"⁷⁴, להיחיד בעולמו, וימשיכו את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

72) ראה גם תו"מ חל"ח ס"ע 252 ואילך. 74) נוסח ברכת "שים שלום" בסיום תפלת העמידה. וראה תניא פל"ב.

73) סי"ז"ח.

הוספה

א

[יום השלישי, ג' תמוז, ה'תשכ"ו]

בברכת רפוקי"ש ולבשו"ט ובברכת חג הגאולה.

נ.ב. ז"ע נתקבל מכתבו מיום ד' תמוז והפ"נ שלאחריו. — לפלא גדול
כתבו שאינו ראוי (ח"ו) ולא נענה וכו' — והרי יו"ח ובבש"י קבלו היתר יציאה
משם וכו', והאפשרי מענה טוב יותר מזה!]

ב

[תאריך?]

באם אינו רואה איז אַ קאַפּ קענן ניט אַרויפּשטעלן.

אין גבולות? רחוק מן רחוק
מ-5 מ' 28 220000 מרויפּשטעלן

א

מצילום כתי"ק, על מכתב כללי-פרטי בתאריך זה — נדפס באג"ק חכ"ד אגרת ט'קסג.
קטעים אלו אל הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה שמחה שי' גאָראָדעצקי. נדפס
ב"דיעדושקא" (הרבי מליובאוויטש ויהדות רוסי) ריש ע' 413 (ובכ"מ); וראה שם (ובהנסמן
שם) דברי רקע לאגרת זו.

יו"ח ובבש"י: = יוצאי חלציו ובני ביתם שיחיו. — הם בנו מו"ה מרדכי גאָראָדעצקי, וחתנו
מו"ה יונה לבנהרץ — ובני ביתם שיחיו.

קבלו היתר יציאה משם: מברית המועצות. — יש לציין, שהיתרי יציאה אלו נחתמו ע"י
הרשויות ביום שכתב מו"ה שמחה גאָראָדעצקי את מכתבו — ד' תמוז תשכ"ו (22 ביוני
1966); ואילו קבלת היתרי היציאה אירעה רק כעבור עשרה ימים מאז שקיבל מו"ה שמחה
גאָראָדעצקי אגרת זו מרבינו. — ולהעיר גם מתו"מ התועדויות חכ"ב (תשי"ח ח"ב) ע' 62,
ובהנסמן שם.

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של א' מאנ"ש — בו מסיים בשאלה: "אי' הבשו"ט?".

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

בקשר עם יום ההילולא התשעה-עשר
גי תמוז ה'תשע"ג
ויהי רצון שנלך בדרכיו אשר הורנו נצח סלה ועד
ולזכות השלוחים והשלוחות ויוצאי חלציהם שליט"א
להצלחה רבה ומופלגה במילוי שליחותם הק'
באופן דלמעלה מדרך הטבע בכל פעולותיהם הברוכות והקדושות
לקדש שם ליובאוויטש ושמו הק' של רבינו
ותהי יד השלוחים על העליונה במילוי השליחות בשלימות
מתוך הרחבה אמיתית ונחת חסידותי מיוצ"ח ומתוך בריאות הנכונה

נדפס על ידי ולזכות
הרה"ת ר' אהרן יעקב בן יפה דיסקא וזוגתו מרת שאשא דבורה בת שרה
בנותיהם ובנם
חנה בת שאשא דבורה, ירחמיאל אברהם דוד בן שאשא דבורה,
חי' מושקא בת שאשא דבורה
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

פרוש

להצלחה רבה ומופלגה ולהתברך בכל מילי דמיטב
בכל אשר יפנו ובכל המצטרך בגשמיות וברוחניות